

Catalunya Artística

ODALISCA.—Escultura de RAFAEL ATCHÉ
(Reproducció no publicada).

15 céntims

Els dos Esperits

Drama en 4 actes, de J. Torrendell

I

El fet d'un drama imprès sense haverse representat, sobre tot essent un veritable drama, no una moxiganga sense cap ni sentaner, es prou significat, perquè l'acullim en aquestes *Cròniques*. Que ara recordém que sols n' existeix un altre en català, el *Fructidor*, de l'Iglesias, que hagi sortit en lletres de motllo, avans de veure la llum de la *bateria*.

Aquí, hont, desgraciadament, la majoria escriu ab vistas al públich, resulta encoratjador que hi hagin artistes prou sincers pera concebir y donar forma á la seva obra, fets els ulls en llur ideal, sense més preocupació que la del Art y la Vida, mal que després tingan de véurela excluida, ó l'hagen d'escluir ells mateixos de l'escenari, no perquè no resultí teatral, sino perquè no s'han cuydat d'aygualir las ideas que formiguejan en ella, y... els empressaris son uns bons ciutadans, incapassos de voler que *puji al cap el vi intelectual*, que en llurs establiments, serveiven al públich.

Créchu que en Torrendell, mal que 'l títol del seu drama figurés en cartell, en la finida temporada de Romea,—com n' hi figuravan d'altres quinas obras no s'han estrenat—voluntariament y després d'haverla llegida á n'alguns amichs, ha deixat de presentarla á cap teatro. Pero aixó no contradíu lo apuntat més amunt. Perque no hem de creure que 'l qu' escriu un drama, ho fassi per no estrenarlo: si ni sisquera ho intenta, senyal que 'ls destorbs y entrebanchs que preveu, son tants y tan grossos, que li treuhen tota esperança de triomfarne.

¿Quin será 'l día en que l'artista podrá posarse lliurement en comunicació ab el poble?

Y parlém de l'obra.

Els dos esperits es un drama, un hermós drama. En Torrendell s'ha vist admirablement en la Vida, reflexada en la seva conciencia y l'ha realisat felisment, ab una sinceritat, que mereix totas las alabansas.

El drama es molt senzill y humá. Es la lluyta entre 'l Sol que surt y las tenebras que no volen destriarse. Entre las ideas novas y las institucions vellas, que bonas y xarugas, corcadas de tot arreu, se creuhen eternas y 's rebelan á desapareixer. Lo vell y gastat mor y l'esperit nou triomfa.

Aquesta lluyta se sintetisa, en l'aspecte vist per en Torrendell, entre *D. Lleonart*, marit de la *Conxa Servera*, propietaria d'una fundició, qu' aquell dirigeix y 'n *Marti Auba*, secretari del mateix y amich de la casa. L'amo, es el principi d'autoritat en persona: el secretari viu totas las ideas redemptoras, humanisadas per un gran esperit práctic y un amor sense fi á tots els que sofreixen.

Tots dos estiman á la mateixa dona, la *Conxa*. El marit, sensualment, per vanitat, per orgull, com objecte de plaher, y voldria subjectarla en tot á la seva voluntat. L'*Auba* l'estima perquè ha vist en ella cualitats superiors y desitja deslliurarla dels prejudicis que la fan viure embornada, en un ensoyiment rutinari, pera durla á viure la veritable Vida.

Aquest es el drama. L'incident que 'l porta á la crisis y fá que 's resolgui una *huelga* en la fundició.

De temps, que l'autoritarisme brutal de l'amo, tenia descontents á n'els treballadors. Las novas ideas els hi han obert els ulls y demanan milloras y reformas. L'amo, qu' está endejú de las corrents modernas, no concebeix que 'ls fets per obehir, exigeixin á n'el mana, y fá 'l sort, cada vegada que l'*Auba* l'adverteix, de la maror fonda que regna en el taller.

Vé un dissapte y 'ls treballadors repeteixen las sevas pretensions: l'*Auba*, que fins allavors els havia entretingut ab esperansas, decidit á que vinga un terratremol, per desvetllar del tot á la *Conxa*, que no acaba d'*entrenarse* cap á la vida nova, els hi descobreix tot d'una la resolució de l'amo de no cedir en res y la *huelga* esclata, mentres s'está celebrant una festa en els salóns de la casa Servera.

En el tercer acte, en plena *huelga*, es que topan *els dos esperits*. El nou, de concordia, veyent la pau y el benestar de tots, en mútuas transaccions, qu' insensiblement duguin á la realisació de l'ideal. El vell, inflexible; el principi d'autoritat per sobre de tot. "Primer que se sometin; després ja veurém si tenen rahó".

Pero davant de la realitat, del governador que no vol fer sortir la forsa pública, porque la *huelga* coincideix ab el primer de Maig y tém que las massas s'exasperin, davant dels prechs y consells d'un amich y de la seva dona y per últim davant de la exigencia formal d'aquesta, qu' es mestressa absoluta de la fundició, cedeix y consent en parlamentar ab els vaguistas.

Y entra l'*Auba* portant la seva representació. No hi há que pondrar l'exasperació de *D. Lleonart*, al creure que 'l seu mateix secretari, se li empassa á l'enemich. Ell no ho pot compendre, que l'intent de l'*Auba*, siga suavisar asprors, per' arribar més aviat á una inteligencia y 'l treu de casa, tractantlo de traidor, mentres ell mateix cau en un atach de feridura.

L'*Auba* se'n vá, pero las ideas que ha despertat en l'ánima de la *Conxa* van desenrotllantse, fentli sofrir una completa transformació.

Som al primer de Maig. *D. Lleonart*, vejentse desamparat de la forsa pública, se sent débil: se prepara una manifestació y 's tém un atach material dels vaguistas. La *Conxa*, fá venir á l'*Auba* porque 'ls deturi, y en una escena d'una intensitat extraordinaria, s'acaban de fondre llurs ánimas, en l'ideal d'amor y llibertat, qu' ell li ha fet entreveure.

L'esperit nou triomfa: la *Conxa* estima á l'*Auba* enlayradament, ab totas las nobles energías, de la seva ánima deslliurada. Aixís ho deixa entendre á 'n el seu marit, cuan aquest, al final, acusa á l'*Auba* d'haverlos trahit y ella 'l defensa.—*Conxa!* tú estimas á l'*Auba*— diu ell;—te mano que responguis.

—Sempre la bojería de la dominació

Donchs jo 'm rebelo y proclamo l'independencia dels meus sentiments...

—Pero es que jo soch aquí per no permetre aquesta bojería. Soch l'amo y seré obehit. La lley está de la meva part y será cumplida. Ets meva y meva roman drás per tota la vida.

—Del cos, sí; no pas de l'ánima. Prénla á la materia: ningú te la discuteix. Pero tén per cert que l'ánima es seva, tota seva.

Ell vá per tirárseli á sobre, topa ab un moble y cau mort d'un altre atach de feridura, mentres s'ouhen al fons els crits de la manifestació y l'*Auba* surt corrents á deturarlos, aclamantlo 'ls manifestants.

—Malehit sí!—diu un personatge;—tot s'enruna.

—No. Tot se trasforma!—contesta un altre—y ab aquestá frase acaba l'obra.

JOSEPH PIULA.

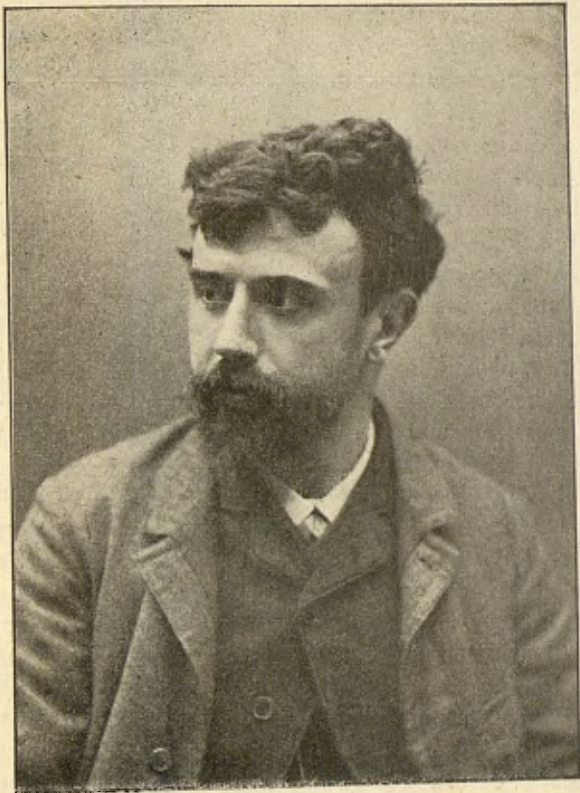
GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Ben jove encara, ha assolit un lloch distingidíssim entre 'ls escultors que honran á Catalunya. Las sevas obras ens ofereixen una complexitat encantadora y una diversitat de tons qu' engrandeixen de debó el cercle de sa fama. Tant d' admirar es en el género religiós com en el profà; lo mateix toca ab acerta la nota alegre com la mes seriosa.

L' Atché, ab prou feynas sortit del mestratge d' en Vallmitjana, ja exposa «Lo mal lladre» obra que li proporcioná de cop y volta un bon renóm, tant es aixís, que ja desde alashoras se 'l considerará com una notabilitat dintre l' escultura catalana, y no va pas decaure després de son primer triomf, sino que pe 'l contrari, afegeí nous éxits al primer ab las següents obras:

Estátua de Colón, que remata el supérb monument de la Porta de la Pau, (encarregada després de concurs públich); en el mateix monument hi figuran també de l' Atché, la estátua simbolisant el reyalme de Leon, quin esbós va obtenir igualment el premi en virtut de concurs. *¡Solos!*, *¡Huérfanos!*, *Enterro de Judas* y *Mort de Joan II d' Aragó*, obras llorejadas en diferents Exposicions.

Posteriorment han sortit de son taller quatre estátuas y tres relleus que poden ésser admirats en la fatxada principal del Palau de Justicia (un dels quals publicárem en el número passat).

RAFAEL ATCHÉ

que tractém de descobrir á un artista molt temps ha descobert y admirat ab justicia.

F. GIRALDOS.

Y ara, darrerament, el distingit escultor ha fet el relleu simbolisant la «Medicina», que figura en l' Hospital Clinich d' aquesta ciutat; totas aquestas obras á un autor desconegut l'enlayrarian en lloch preeminent.

No fém menció de sas notabilíssimas estátuas funerarias ni de sos esbossos simbolisant assumptos mitològichs, històrichs ó religiosos, perque ab dir que son de l' Atché queda fet son millor elogi, y podrian objectar quecóm els molts admiradors ab que conta el distingit escultor, al suposar

L' Atché en el sen taller.

Nostre segon petit Concurs literari

Tema I.—PREMI

L' amor en el bosch

LEMA: *Aquí el voldria jo.*

La boyrosa calitja del matí, pujant mandrosament á esfumirse en els espays, deixava els crenys de las montanyas, que comensavan á coronar els daurats raigs del sol ixent.

Mentres s'esfilargassava la boyra, esquinsant son mantell, apareixeren joliusas montanyas unidas com gegants en dansa, contenint dins l' ample cercle de la sardana una planúria inmensa y dibuixant un horitzó gayrebé infinit, que 's perdía allá al lluny, al confóndrers en estreta abrassada la faixa grisenca que teixían els núvols, ab la blavor moradencia dels turons tornassolats.

Tot era verdor y vida! Verdejavan las falgueras, eis roldós y las verdissas; las ridortas ufanosament exhuberants s' ajassavan demunt els plansóns per' acoffarlos, els ginebras alsavan son tendre cap-brot, lluhían las argelagas sa flor groga, las godueras vestian de daurada ginesta y els bonyaguts roures centenaris esclatavan ab vert fullám amagant l' eura que arrapada á la soca pujava entortolligada amunt, amunt del brancatje, ombra dels pastors y sopluj dels cassadors que per allí trescávan.

Els soleys y las ubagas, y totas las vessants y totas las espessuras, humidas per cristallina rosada, esclatavan en poesia, al rebrer el tebi escalf d' un sol espléndit.

El sol, ab pausada magestat, s' enlayrava dins un march de llum, ab devassalls de claror, cuan l' aucellada esclatá en refilets de salutació, y cent y cent rossinyols glosavan alegras passadas, mentres el cotoliu volant joguiner, de terra en l' ayre, refiletava; assainavan els pigots, pitejavan els pinsáns, parrujejavan els tudóns, xerrotejavan las petitas aucellas, portant becada per sos fillets, ó cercant pallas pera fer níu, y volavan aparelladas las tortras, y en aquell concert de cants diferents y en aquella harmonía cadenciosa de veus variadas que cantavan en el bosch rítmica sinfonía, s' hi afegía el fresseig de las fullas dels arbres, que 's bressavan á mercé de frescas alenadas del oreig matinal, embaumat de flors boscanas, quins respirs aixamplavan el cor.

El bosch vessava poesia y amors.

Després enmudiren els refilets, callaren las remors y en mitj d' un xisclé esbarriadis d' aucell, s' oía clarament el butzinar de las abellas, volant de flor en flor.

Jo estava com ensonyat; deixí el meu esperit esplayarse lliurement en la contemplació de lo gran, de lo misteriós, de lo incompreensible; quedí breus moments com extátich, en meditació tan profunda, que vaig perdre l' esment del *jo* y després d' aquella inconsciencia vaig veurer, com á complement d' amor, com els papellóns fugían de las flors á parellas tot joguinejant, y retornavan á petonejarse.

*
*
*

S' oía allá á 'l lluny, de cap al cim de la montanya un dringar d' esquellas mitj apayvatat, que poch á poch s' anava apropant, apropant, fentse més perceptible.

Del mateix indret en sortí una veu de noy cridant ab indignació:—¡Malahitsiga! ¡lleminera Madoixa, sempre ets d' esser tú la remalehida! ¿es que cada dia ets d' anar á fer talas ab un tuqom ó altre?—Y al ensemps, tot pasturant arribavan bous y repenjat en la cua d' un d' ells, repartintli garrotadas, el bohé.

Fins llavors, no havia sentit cap veu d' home.

Abaix, en el plá, hi travessava un escamot d'ovellas margeneras, que venia cap á la montanya, y una noyeta passava la riera per un rebeig que llensava blanca escuma contra 'ls seus peus de nina.

El bohé y la pastoreta, posats l' un demunt de una marjada y l' altra al cim d' un roch, com la perdiu quant escotjega, s' aguaytavan de lluny.

El bohé fluviolejá com un merlot y la pastoreta ab tendresa deixá anar un cant melangiós com una queixa d' amor y 'l cantá ab un ayre tan popular que 'm deixá corprés; semblava com si sentís la flayre d' orenga.

La pastoreta y el bohé se responían com duas guatllas.

L' un darrera els bous, cridava perque la pastora ho sentís:—¡Vás á baix Madoixa!...¡hi passas Mascarda!... arri Baylet!... —

L' altra responía:—¡Tócalas Parrilla, tócalas part d' allá amunt!—y el gos, clapint, feya pujar la remada montanya amunt, mentres els bous baixavan montanya avall.

El bohé era un baylet de quinze á disset anys, baixet, molsut, ferreny, ben plantat, d'

BELLAS ARTS

exhuberant robustés; anava descals y sense rés al cap, espiçragat, ab una camisa de cánem, calsas de vellut apedassadas, que tot sovint se las tirava per munt á subjectarlas ab un trós de faixa dolenta, que li penjava de la cintura; anava sense gech ni ermilla.

Ella ¡quina noya mes maca! alta, prima com un jonch, sa fisomia era de simpática modestia, que la feya gaya, com una margaridoya boscana; la seva cara era com un pomell de llessamí ab dos cap-blaus per ulls, els cabells rossos com els de la espiga del blat de moro, tots esbullats li volejavan en l'ayre com un remolí de fullas; vestía gipó, faldillas de sargil y devantal de canamillana; ab prou feynas que tingués quinz' anys; —¡llástima que no sigui filla de un rich!— pensava jo.

Tots dos conversavan; el bohé, ab las camas encreuhadas, estintolat sobre'l gayato, que tenia apuntalat sota l'aixella, devant de la pastoreta, que ab ulls baixos feya voltar el fús graciosament, tot mullant el cánem ab saliva, comensaren aquest diálech:

Digué ella ab veu carinyosa:—¡Mira noy, avuy m' han dat borra, ¡costa mes de filar!

—Oh! ja ho crech, deu ser plá diferent del bri d' aquest altre dia.

—¡Oy ets trigat avuy á venir! ja 'm pensava no vóret; jo d' avans de sortir el sol, que t' esperava al camp del Salomó y ja era ben alt, cuan tot just he vist que trencavas la serra.

—¡Si! aquesta refoscuda Madoixa 'n té la culpa.

—¿Ja ha fet algun' altra tala?

—Encar no está contenta ab haverse cutat la selca del artigás de ca 'l Gall, que avuy m' ha entrat al mastai de Bach-Verdé; ¡després tot son crits per mí! y me diuhen que jo 'n

tinch la culpa, que pe'l compte de talayar sempre enrahono ab tú ¡vés aixó si es veritat!

—¿Aixó 't diuhen? donchs jo me 'n porto la culpa—feu ella tot rient—y es clar que no es veritat, tot lo més que 'ms trobém una estona cada día y n' hi han molts que ni aixó, ¡ay, tri-gan mes á passar aquells días!

—A mi també: ¡jo 't voldria veurer sempre!

—¡Ah tu, Joanet! ¡oy que no pensava á dir-tho! avuy he trobat un niu.

—¿De qué es?

—No ho sé pas; es en una verdissa.

—¿Hi ha simolsa?

—Per dintre hi ha llistó, pero per fora be n' hi há.

LA VERGE DE MAIG.—Esculptura de RAFAEL ATCHÉ
(Reproducció no publicada)

—Donchs es de merlas: ¿qué hi há?

—Aucells, que tot just tenen pel moixí ¡ay la mare que repitits, badavan una boca mes vermella!

—Jo també en sé un de merlas y que ja son ben vestidas; ¡mira com vaig trobarlo!: anava al sidé del Serrat á veure si las cireras virolavan; vá venir una merla á cercar becada, la vigilo, vaig veurer que 's tirava al clot y li vaig trobar el niu.

—¿Ja son maduras las cireras?

—Sí, forsa; ¡vegessis quina vermelló! ¡n' hi han uns pinjoys!... ¡quinas arrecadas tan macas! n' es ben carregat! ja vaig pensar jo, ho dirás á la Pauleta y si ella vol venir irém al-gún día á menjarne tots dos.

—Poch hi podria pujar á n' aquell cirerer; te 'l forcat massa enlayre.

—Bé, ja hi pujaré jo y 't tiraré las cireras de dalt estant.

—Mes m'agrada poguer abastármelas jo mateixa.

—Donchs si vols, te feré para-esqueneta pera pujarhi.

—Valdrá més qu' esperém que verolin las del sidé de la Comassa.

—Com vulguis: suara que parlavam de nius, jo'n sé tot plé; á veurer si me recordo de tots... un de gribas que hi ha ous, un, dos, tres, quatre de gaigs que 'ls fan, dos de picassocas que deuben tenir canó... y encar ne sé mes, ó sino que ara no me recordan .. l'altre dia vaig engaviar el niu de cardinas del llorer y la veyá ja 'ls hi porta menjar; ja te'n donaré un parell. cuan siguin acampadoras.

—Gracias, Joanet; ara que parlas de nius tinch de dirte hont es aquell de tortras, á la tarde te l'ensenyaré; no vaig volerte'l dir avans d' ahir, en la sala del Torrentó, perque si's diuhen á sota teulat las serps se 'ls menjan: ¡tenfa una por que no t' haguessis enfadat!

—No, dòna, pero ¿sabs quina es la serp?, aquell refoscut d'en Xicu de Vellvespre, que'ns els espatlla, per ràbia, perque enrahonas mes ab mi que ab ell.

—Y afeques que m' ho havia ben fet creurer; mira l' embusterás!.. ara que me 'n recordo. avans de marxar de casa, he agafat del forn aquesta brena ¡encar es calenta! m' he pensat que t'agradaria ¡aném á menjámsela á la castanyeda?

—Ja está dit.

—¡Arri, Pardala!

—¡Vóltalas, Parrilla, vóltalas!

Endinzats en una castanyeda, atapanida de fullám estretament enllassat, que 'ls feya de sostre, d'un sostre tan espés, que no deixava passar sisquera un raig de sol en els passeigs poetichs que formavan las sevas socas plantadas á rengles, en un plá ombrívol de la montanya, deliciós com bonich oásis, el bohé y la pastoreta acostadets, tot menjant brena, anavan festejant.

—¿Sabs que 'm varen dir ahir, Pauleta?

—¿Que 't varen dir Joanet?

—Que tu y jo sempre festejavam, que jo no sabia estar sense tu, que t'estimava tant y que cuan hagués passat de la quinta ... semblava que serias tu y cap més...

—¡Mentider que no 't varen dir aixó!

—De debó, de debó que m' ho varen dir; no t' enganyo pas.

—¿Qui t' ho va dir?

—En Nofre de Clot-sas-Comas.

SANT BRUNO.—Esculptura de RAFAEL ATCHÉ
(Reproducció no publicada)

—;Sempre está de broma aquell vey!... pero aixó, ¡Joanet, no es pas veritat; ¡m' ho diguessin de mi, encar!

—;Què no es veritat que jo t' estimo? ¡prou ho es!

—;No m' enganyas pas?

—No; t' estimo á no poguer mes; bé estima la Pardala á 'n el seu badell ¡l' anyora mes! sempre que n' está fora per qui al bosch el bramula; bé l' estima el gafarró á 'n el seu niu; cuan jo li préncx xiscla y me vol pessigar y me segueix derrera meu per pendrerme els petits; donchs mes t' estimo jo á tú.

Ella quedá una estona silenciosa; ni gosava alsar la vista, las sevas galdas se tornaren color de rosellas floridas; després, ab veu baixa, afegí tota conmoguda:—Jo també t' estimo á tu, Joanet, ¡fá mes temps! t' estimo mes que la manyaga á 'n els seus xays y es la mes bona mare del remat; no n'hi ha cap que'ls esti mi tant, cuan ne té no vol estar ni un moment fora d'ells... tot el dia els bela.

Nous moments de silenci; cap deya res.

—;Mira la Madoixa, ja es á lo de Vellvespre! —digué ella planyívolament.

—;Gicamhi anar; no fos cas qu' en Xicu ab la malícia que 'm té, me la fés penyorar pe 'l guarda-bosch!...

Al cap de breus moments, dos jovenets, lleugers com una dayna, corrian camas-ajudeume, derrera una vaca y desde molt lluny, mitj confosas com las d' un echo s' oian aquestas paraulas:—¡Refoscuda Madoixa!.. dimoni de vaca... fés que 't pugui haver... aquesta vegada si que no te 'n refusarás!..

* *

L' amor en mitj de la ubriacadora solitud de las montanyas, ahont se respira aquest ayre tan pur, aquesta poesia tant dolça, ha d' ésser vida; en mitj d' un horitzó en quin limit s' abrissan cel y terra, l' amor ha de rebre exhuberancia; ¡no hi ha res que 'l destorbi!; enlayre, enlayre fins al trono de Deu, que las beneheix, han de pujar las sevas falagueras promesas com incéns sagrat de flayrosas flors, perque l' amor ignoscent es l' amor pur, es la sublim veritat perque surt de l' ánima y no mes que del ánima.

* *

Me 'n anava bosch enllá tot fent vía cap á casa meva y vingué en ma pensa furient com

au lleugera, aquest pensament d' en Sienkiewicz:

«Honors, gloria, riquesas, son fum passatjer. El rich ne troba un altre que ho es molt mes; l'home célebre acaba sempre obscurit per la gloria d' altre mes célebre; el fort es vesut per el mes fort. Pero en cambi ¿pot el César... ¡que dich!, pot un deu ésser mes felis que un senzill mortal, cuan aquest sent bategar junt ab el seu cor el cor de la dona estimada?»

Y llavors vaig compondrerlo bé.

LLUIS TORRAS NATÓ.

Olot, 1902.

Matinada ⁽¹⁾

El nou día vá apuntant quiet, calmós, tot esflorant hermosos somnis de fadas, y, reyna del Pirineu, pe 'l cimals clapats de neu s' hi destría la boyrada.

Y el fret del matí s' extén poch á poch, mandrosament d' un cap á altre de montanya, que la aureola del Sol brota vestida de dol y ni treu color ni escalfa.

Cap al lluny de tart en tart hi fresseja el roig issart botent per las cimas altas al ressonar allá dalt el traqueteig sepulcral dels rochs per las fondaladas.

El pastoret silenció vá avansant ab pas calmós abrigat ab l' ampla manta, mentre 'l remat pasturant sembla un parássit xuclant la verdor de las montanyas.

Y avansa el Sol poch á poch clavant l' ull gegant de foch sobre serras y solanas y magestuós, resplandent; á son esguart vá fonent el vel de la boyra baixa.

Y ressona allá d' allá com un tornaveu llunvá l' etern cant de las cascatas tot marcant ab plor pausat el pas á la Eternitat ab son péndol de fils d' aygua.

FERRÁN CANELLAS.

(1) Poesía que forma part del aplech. *Ayres del Pirineu*, distingit ab Accésit á la Flor Natural en el Certámen de la "Lliga Regionalista" de Sarriá.

El lladre

La petita habitació subterrània, tapissada d'acer y voltada de fermes reixas de ferro, semblava una presó. Al bell mitj hi havia una taula coberta ab un tapet vert tacat de tinta, y sobre del tapet un tinter de porcelana y al costat del tinter una ploma acostumada á firmar *chès* y resguarts de dipòsits de valors, amagats darrera d' aquellas parets blindadas, quin metall despedía vius fulgors al reflectir la llum de la bombeta eléctrica qu' aclaría la cava.

En la casa de cambi, deserta á aquelles horas, regnava un silenci absolut; la remor de la ciutat se percebía com un tró llunyà. Solsament els passos del *sereno* hi ressonavan. S'acostà, aquest, á la porta de la caixa, la obrí y penetrà en ella, portant á la mà una llanterna brillant. Donà una mirada á l'habitació, feu girar la clau d' un commutador y la fosca regnà en ella. La porta torná á ser closa, y 'ls passos del *sereno* ressonaren de nou, cada cop mes llunyáns.

Estém á plé silenci y en plena nit.

Alashoras en l' ombra, deixá oirse un petit soroll, semblant al que produheix un reptil al arrossegar-se, y després lluhí 'l resplandor de la llum d'un misto.... Y un home eixí de desso-ta la taula.

Ab prou feynas sortit, mirà á son entorn. Seguidament al convencers de que ningú l' espiava, se dirigí resoltament á la paret y feu encendrer novament la llum eléctrica. Llest d' aixó, s' apropá altra volta á la taula y posá damunt d' ella un revólver y un *rossinyol* (1). Mes tart, d' una de las butxacas de l' americana, tragué un gros paquet cilíndrich que, cuydadosament, colocá al costat mateix del revólver, y després, per últim, tragué un paquet de claus d' acer que, com tots els objectes avants dits, deixá sobre de la taula.

Llest de treurers de damunt tot el pès que hi duya, sense perdre temps, caminà vers un dels armaris enclavats en el mur. Ab una precisió maravellosa, feu funcionar els complicats panys y ressorts, y la caixa, obedienta, s' obrí silenciosa, mostrant els tresors que en sas entranyas guardava.

El lladre posá sas mans dintre d' ell y co-

menzá á treuren paquets de bitllets del Banch y á contarlos febrosament. Una vegada contats los posava en un gran mocador de cuadros extés sobre las rajolas del cuarto. Deixava á un costat els papers d' Estat y 'ls paquets d' or y plata; sols els bitllets del Banch mereixían la seva atenció.

Cuan acabá sa tasca, tancá novament l' armari.

Sense apressarse lligá las quatre puntas del mocador y 's ficá á las butxacas del pantalons y de l' americana tots els feixos de bitllets que li sobraren del envoltori.

Practicat aixó, torná á apoderarse del paquet de claus, del *rossinyol* y del revólver y 'ls torná á desar.

Després, esquisá 'l paper que cubría 'l paquet cilíndrich y una máquina infernal aparegué. Una máquina de rellotjería tancada dintre d' un tubo plé d' un explosiu terrible que, en el moment dat, tenia que reventar.

Pera posar en moviment aquella série de rodas dentadas y engranatjes, esperaria á que 'l *sereno* fós á sopar y allavors, en aquells petits instants que la banca quedaria sola, obriria la porta y podria escapar sense ser vist de ningú.

Mes, faltava encara molt temps pera poguer realisar son desitj y 'ls seus cómplices sens dupte que ja l' esperavan.... Volgué, donchs, pera matar el temps, recordar las instruccions que li havian dat á fi de que sabés imprimir acció á aquell aparato terrible: no donarli corda fins el moment en que la retirada fos segura; deu minuts després d' haverli dat corda, la máquina explotaria y tornaria runas aquella habitació, hont fins aquell jorn hi hagué tant diner y qu' ell, en gran part, tenia ja á son poder.

Tot aixó ho recordava punt per punt y estava decidit á cumplirho al peu de la lletra. «Lo mes principal era ja fet—se deya, parlant ab sí mateix,—ara sols me falta fugir». Coneixent com coneixia la casa, pam per pam, eixir li era cosa secundaria, sense importancia.

Mentres seguia esperant á qu' arrivés l'ocasió oportuna, se ficá en la máquina infernal. Ne tenia prou ab apretar un ressort colocat en forma de botó á la part superior del cilindre, pera que 'l mecanisme comensés á funcionar, fins á causar el rompiment d' un tubo de cristall, plé d' un líquit que al sobreixir produhiria, necessariamente, una explosió formidable.... Y fruhint el plaher del mal, va contraure son

(1) Aquesta es la paraula catalana ab que 'l poble designa las claus qu' usan els lladres per' obrir els panys — *N. del T.*

TEATRO TÍVOLI

FIDELA GARDETA en la ópera de Humperdinck
Hänsel und Gretel

rostre un feble somriure al pensar que al soroll de l'explosió hi correria vers allí la multitud, en tant qu'ell, el causant de tot, estaria ja molt lluny ab la fortuna qu'acabava de robar.

Inconscienment se palpá las butxacas per' assegurar-se de que duya á sobre la clau de la porta de la cava, porque massa sabia qu'eixas portas están construïdas de modo que, per obrirlas, de rés serveixen els *rossinyols* ni 'ls demás artefactes qu'allí tenia; però la clau era allí, á la butxaca dreta del pantalon; una clau petita, molt petita y prima, mes lo bastant forta pera deixar-lo fugir ab aquells millions ab que tenia que comprar la felicitat, el plaher, el descans, l'enveja dels uns y l'afecte dels altres; els millions vistos en somni, que dintre pocas horas se convertirían en realitat venturosa....

Mirá 'l rellotje y aquest li digué que 'l moment d'escapar era arribat. Allavors feu ex-

tremir sas carns una lleugera tremolor. Agafá la clau llibertadora, la posá al pany de la porta y després s'acostá á la taula. Ab un dit apretá 'l botonet, ressort de la máquina infernal, y aquesta funcioná seguidament. Un soroll argentí v melodiós, un *tric-trac* que recorda á l'home un juguet de l'infancia, vibrá en l'habitació.

Y 's decidí á fugir. Penjá de son bras esquer el farsell dels bitllets, y ab la má dreta doná 'l primer tom á la clau.... Però la clau trobá resistencia en el pany; sas dents topavan ab un obstacle.... El lladre intentá donar el segón tom; vol vencer la resistencia; ab las duas mans apreta la clau y l'inclina á un costat.... Rés!.... Torna á insistir, fá un suprem esforç y la petita y prima clau d'acer se trenca per la meytat.

Una suhor freda invadeix tot son cos.... Un crit d'horror s'ofega en sa gorja....

Y de peu dret, á rán mateix de la porta, queda aturdit, sense forsa ni per pensar, ni per compendre, abismat, mentres en el silenci de la cava se percebeixen dos sorolls diferents: l'argentí de la máquina infernal posada en moviment y 'l soroll sórt y seguit dels batechs de son cor....

El lladre girá la cara vers la taula. Ab els ulls oberts, engrandits per l'espant, mira aquell cilindre d'hont brota 'l soroll isócrono que ressona en son cap, y devant de sos ulls passa com fatídica visió l'imatge de la mort que l'espera.

Deturar el moviment d'aquella máquina es lo necessari, però, desgraciadament, prou sabia 'l desventurat qu'aixó no era possible.... Torná á la porta, volguí fer-la caure, mes no pogué: tot era inútil!

Volia cridar, pero la pahor li matá la veu!.... Estava condemnat á morir allí, á morir víctima d'una mort horrorosa qu'ell mateix s'havia preparat.... Ningú podia sentir-lo, y encara que 'l sentissin, ningú s'acostaria á ell, temerós tothom de morir també.... Y dins pochos minuts arribava 'l fi....

Son esguart repará ab el mocador que contenia aquella fortuna ja per sempre més inútil.... Y ara miravan sos ulls esferahits al farsell, ara la paret, ara la taula.... Intentava mourer's y no podia, com si una forsa invisible li hagués clavat els peus á terra.... Y torná altra vegada á ficarse ab aquella máquina, quins sorolls metàlics li amartellavan el cervell....

Ja sols espera 'l moment de l'explosió.... Y ara conscientment aguayta 'l rellotje....

Han passat cinch minuts ... L' agulla dels segóns dona voltas ab una velocitat esbojarrada.... ¡Y'ls segóns avants li semblavan interminables!.... Y altre cop mirá'l cilindre. Aquest li apar que s' ha engrandit, que s' ha extés, que cubreix la taula per complet, qu' invadeix el cuarto, que topa ab las parets ... Sis minuts!

El soroll argentí s' ha convertit ab un tró formidable; desde fóra tenen que sentirlo forzosament: sembla un motor.... El prés crida, però sos crits li semblan ofegats per la veu de la máquina.... Set minuts!.... Hi há molts cilindres, lluhents, enormes, y tots se congrían á son entorn y dansan y 's burlan dels esforços que fá pera subjectarlos, y de tots surt el mateix soroll argentí y melodiós.... Vuyt minuts!.... creu sentir la remor d' un cristall al trencarse.... Ah! el tubo que guardava 'l líquit ... S'

imagina que 'ls cilindres explotan y que la cava vola feta trossos, espargint aquí y allá sos infinits tresors.... Nou minuts!.... El rellotje li diu qu' ha arribat el moment fatal.... Esfera, agullas, habitació, diners, tot desapareix devant seu.... Sos ulls se clouhen.... Ab els punys crespats se tapa las orelles pera no sentir la detonació.... pera no darse compte de rés . . .

Retall d' un periódich del endemá:

«En la caixa-cava d' un conegut banquer fou trobat ahir el cadávre d' un home, extés demunt d' un gran feix de bitllets del Banc».

»Del exámen fet al Laboratori municipal d' una máquina infernal que á son costat hi havia, resulta que l' aparato no podia fer explosió á causa d' una petita diferencia que 's notá en l' engranatje d' unas rodassas».

MAURICE DE MARSAN.

Desvetllament

La llum de la celistia,—las flors ha recovert;
els sálzers y pollançres,—ab llur fullatge vert;
sentint d' eixa llum blanca las carícias,
s' han remogut ab mohiment incert.
Y els nius y las niuhadas,
que dormían somniant en las brancadas,
s' han desvetllat piulant y mormurant.
L' estany semblava un cel,
que portés al entorn bressols de molsa....
Brillava entre las ayguas cada estél,
y en la molsa cada arbre,
creixía vaporós, sempre brandant.
La blavor de la nau,
s' ovirava en el fons plena de pau;
la lluna no brillava,
y en l' aygua del estany no reposava.
Las cansóns del jardí,
la remor de las onas,
els sorolls que regnavan al paratge
eran pe'l cor, dolcíssims de fruhí;
l' oratge vespertí,
lliscava cristallí,
com una veu cayguda del celatge.
Pró en la nau del estany,
dormía pau profunda: no cantavan,
els sorolls de la vetlla; no piulavan
els aucells en llurs nius....
Era talment silenci de sepulcre;
era quietut llunar....
Mon front se vá encantar,
com enfront d' una flor una donzella;
pensí:—«Qué dols sería, una parella,
fruhint en 'questas boyras protectíus...»
Y com si un esperit,

la cansó d' una escéncia hagués sentit,
un nívol blanch, de l' aygua vá entyrarse;
y callaren las flors,
callaren els fulláms y sortidors;
las ponzellas, encesas van badarse.
Y l' ombra vaporosa,
camíná damunt l' aygua, silenciosa
com si cerqués un bés....
Mos ulls brillants com llántias de capvespre
cercaren el seu cos entre 'l sudari ..
Entre mitj de la boyra, sens vestuari,
ovirí resplandenta la Bellesa
y al copsar dels seus ulls dolsa escomesa,
vaig respirar, d' un gran amor encés.
El vel s' aná fonent com una flama;
la Bellesa obrí 'ls ulls;
tenía un somris célich
y el seu rostre prenia un foch angélich,
al onejar pe' l' ayre,
la rossor movedissa de sos rulls.
Son cos era esblaymat com las nevadas,
sos llavis com clavells entre rosadas....
La glassa indefinida,—de mon ensomniament,
s' esvehí per las ayguas y l' arbreda,
y l' Amor devingué serenament.

Nostras ánimas joves se lligaren,
y l' hymne de la vida—gaudint várem teixir,
las llums de la celistia—més dolsas devallaren;
nostres llavis tres voltas se besaren,
y la vetlla encantada,
se mogué ensomniada,
sentint nostre respir.

PERE PRAT JABAL II.

ESCULTURA ORNAMENTAL

¡¡Y fins hi ha hagut donas que han entès la rahó!!! (1).

*
*
*

Lo que va més escàs de tot, son els homes felissos. Y qui diu homes, diu donas, que per lo general encara son més desgraciadas que 'ls homes, que casi tots ho son. Y dich ho *son*, y no dich ho *som*, perque jo de desgraciat no 'n tinch rés, entre altras cosas perque aquell *¿quí ho havia de dir?* ab mí no hi pot rés.

*
*
*

¡Parlém, parlém de las pobras donas!

Avans d' entrar en matèria, necesito de las lèctoras de CATALUNYA ARTÍSTICA tota l' indulgencia que, al meu entendre, mereix el que fa el sacrifici de dedicarse á escriurer sobre aixó que aquí á Espanya en diuen *futesas*, y que fora de Espanya es ocupació y preocupació dels escriptors que tenen més de mil cinch-cents grams de cervell, *tot cervell*, sense un rajolí d' aygua.

*
*
*

Siguémbi y comensém pe 'l comensament, es á dir desde 'l moment en que la criatura fa [la seva entrada en el mon saludant ab plors als espectadors d' aquella escena sempre tan interessant.

Desseguida que la introductora d' embaixadors (vull dir la llevadora) anuncia al *recièn nacido* ab aquella importancia que s' acostuman á donar (com si fossin ellas las que haguessin passat aquells nou mesos y aquellas horas de dolors dels tremendos) ab aquell casi crit de "¡Es una noya!", el pare de la criatura, que no sé perque, s' havia ficat al cap que havia de ser noy, y no noya, reb la *fausta nueva* ab certa indiferencia, y devegadas ab cert disgust y tot.

Y la llevadora, que sempre el veu aquest no sé que del pare, (perque las llevadoras ho veuen tot), afegeix tot seguit: «*pero una noya com un pom de flors*».

(1) A mí me 'n van ensenyar una á Londres que pobreta va morir sense deixar descendència.

UN CANALOBRE. — Obra escultòrica de Rafael Atché.
(Reproducci) no publicada)

FILOSOFÍA CASOLANA

De perque las donas son, en general, mes desgraciadas que 'ls homes

¡De cisnes negres, si senyó que n' hi há!

També hi ha perlas que ho son de negres, en comptes de ser blancas, (d' aquell blanch de color de perla).

També hi ha d'álias blavas, y de clavells que no son vermells, y de rosas que no son de color de rosa n' hi ha moltas més que de las altras.

També hi ha hagut capitans de lladres, *homes de bé*, (segons don Víctor Balaguer (q. a. c. s.) y altres historiadors romántichs exagerats).

Y la pobra noya que sembla que també veyia la mala cara del autor dels seus dias, ab uns cuants ¡gués! entermeix á tots els circumstants y fins al marit de la mare, pero á pesar d'aqueix enterniment, la vinguda al món d' una noya, son molts els pares que no la reben ab l'alegria que reben la major part, las dels noys.

La criatura va creixent, creixent.

Ja som á cuan fa aquellas rialletas tan rebónicas y tan expressivas pera manifestar el seu agraïment á totas las personas, grans ó petites, que la acarician, la aguantan, li cambian ben sovintet la robeta y la alimentan y la abrigan. perque no plori, perque creixi y perque visqui.

Aném saltant, pero no á saltironets, sino ab trampolí, perque d'altre modo volguent fer un articlet, ens sortiria un llibre.

Ja som á cuan la noyeta ja camina, y ja camina ab aquella gracia especial de las noyas, que no tenen may els noys; tan especial, que tots els que 'ns hi hem ficsat una mica, sense mirar si portan ó no las orelletas foradadas pera durbi lo que sigui, may hem de preguntar als pares de la criatura si aquell angelet es tal angelet, ó si es angeleta.

Y es que las donas, ja de criaturas, *cuán encara no tenen gens de picardia*, ja 'ls fa pessigollas la consciencia, que ja 'ls hi ha fet

saber que Deu envia las donas al món com á primer element per hermosejarlo, y que pera cumplir las donas la seva missió *han de fer goig* ja de petites; han de fer lo que molts homenots beneçyts, que no hi entenen rés, en dihen *coqueteria*, que com ja he dit en un altre lloch, jo may he considerat defecte en las donas, sino pe 'l contrari, crech qu' aixó de la *coqueteria* es una virtut, perque es *el cumpliment d' un deber*.

* *

D' aquí vé tot, al meu entendre, d' aquí vé la causa de que las donas siguin menos felissas, per lo general, que 'ls homes: es á dir, més desgraciadas. Els que sense ser ximpls som felissos aném molt escassos, per alló d' aquella mania que té casi tothom de dir *desgracia* á lo inevitable, y *felicitat* á lo impossible.

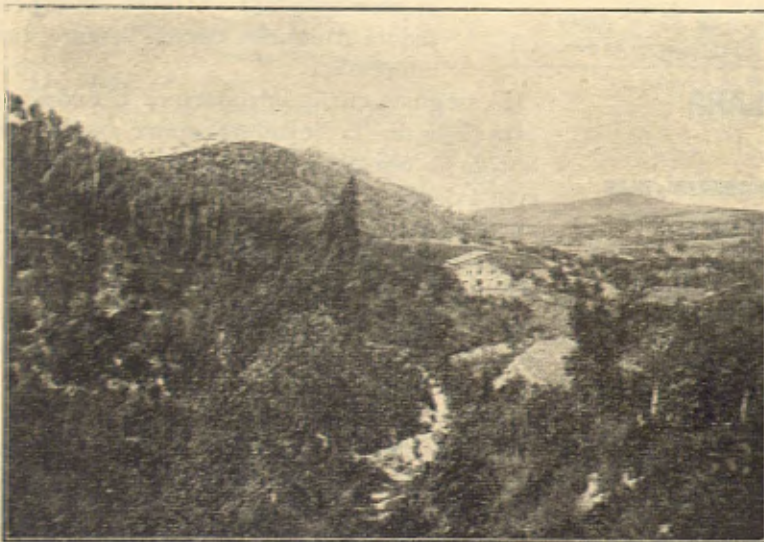
* *

Quedém en que las donas, la taleya de fer goig ja l' agalan de petites, y com que aquest desitj, afició y fins vocació y tot, domina totas las demás aspiracions, las donas ja desde noyas, surten ab la seva: fan goig, lluheixen las sevas galas. La que té 'l caminar ayros camina sempre que pot; la que té manetas molsu-detas y busonetas las *esgrima* sempre que eorahona y fins cuan calla; la de ulls expressius

els *expresa* tant com pot; la de cabellera sedosa y abundant, la desplega tota; la de boca de pinyó la fa jugar sempre que veu que la miran; la de peuhets petits els manifesta cuan está drete y cuan está assentada, etc. etc.

Y com que, comensant pe'ls seus pares, cuan encara ellas son petites, y acabant per la gent del vehinat, may els callan ab tot alló de "monas" y "ressaladas" y alló de "¡vaya uns ulls!" y "¡vaya uns cabells!" y "¡vaya un cosset!" etc., etc., la pobra criatura no 's preocupa de rés més. no té altrás aspiracions y aixó fa que no tingui altrás aspiracions ni que cuan sigui gran tingui altrás distraccions y altrás ocupacions, pe' que de

CORRENT PER CATALUNYA

"CASA TORRENTS VELL" en Sant Faust de Capcentellas.

(Fot. de A. Cullida).

petita ningú li ha desenrotllat la seva intel·ligència per' altres coses.

Aixó es lo que explica, al nostre entendre, que las donas siguin mes desgraciadas que 'ls homes, perque s' arriuan á creurer que es veritat aquella mentida de que "una noya es pera un rey".

Y com que encara que fos veritat, de noyas n' hi ha moltes y de reys n' hi ha molt poch, de donas desgraciadas se 'n troban per tot arreu, en el *casco antiguo*, en el *Ensanche* y fins en els *pueblos recién agregados* y per tot el mon.

ALBERT LLANAS.

1902.

L' hereu de la forca

Al *il·lustrat amich y popular Alcalde de Roda*, Sr. D. Modest Nicolau, propietari del "*Bach*".

"Capficat el *Carrasclat* (1)
vá amunt y avall de la cambra;
brolla la sanch de sos ulls
y espurneja sa mirada.

Si enfosquida es la presó
plá que la rahó es ben clara;
si rónechs els muradals,
tot negre 'l cel de la Patria....

Barcelona la comtal
jau en runas fumejantas;
adeussiáu las llibertats
de la terra catalana!

Bé podrá 'l senyor Marqués,
lliure de perills y trabas,
aná' á contá al rey Felip
nous porcells y novas faulas;

plá que sabrá 'l noble altiu
revenjarse á mida llarga,
ara qu' ha lograt manyós
esmotxá al lleó las arpas!

Al entrar l' escarceller
ab el mós de pá y got d' aygua,
du la nova que 'l butxi
fará en breu sa negra tasca....

—Miráu, Francesch, que 'l perdó
guarda 'l Jutje á la butxacal—
insinúa 'l *Cerverí*
que seguidament entrava.

—Si prestáu acatament
á las armas castellanias,

tindréu cabals á desdir
y d' alta noblesa carta.—

Fit á fit al *Cerverí*
ja 'l *Carrasclat* s' agoytava,
y li feya no ab el cap
per no malgastar paraulas.

—No vulláu, com lladregot
de camí ral y montanya,
ser penjat avuy mateix
en mitj de las Devalladas!—

Encarantse ab el Veguer
en *Bach de Roda* al fi parla:
—Tantas mercés al d' Anjou
de ma part sianli dadas;

y digauli que 'l dogal,
tant com la corda qu' escanya,
es el llas qu' uneix á Deu
als que moren per la Patria!—

Novament el *Cerverí*
mostra bella l' esperansa;
altra volta 'l *Carrasclat*
desdenyós d' ella s' aparta....,

No bé lluca 'l *Cerverí*
qu' ha perduda la jugada,
punt en blanch díu al Marqués
per escrit eixas paraulas:

"El Notari de Ripoll,
traydor á las nostras armas,
ha pagat, xacrós y vell
son deshonor y sa infámia.

L' hereu Puig, un dels pitjors
enemichs de nostra causa,
ha expiat també sos críms
al peu mateix de sa casa....

Ademés, vostra mercé
ja haurá vist moltes vegadas
com posat dintre 'l gabiot
llembrots fá 'l cap d' en Moragas....

Disposáu que 'l *Carrasclat*
donga terme á sa jornada,
y tindréu sotmesa al jou
á tota l' host vigatana.,,

Han passat prop doscents anys
d' aquella negra jornada
y encara l' eco reuuny
de fatídica complanta.

"No 'm matan per ser traydor
ni tampoch per ser cap lladre,
sino perque he volgut dir:
que visca sempre la Patria!,,

J. BACCELLS PRAT.

Roda, Juliol, 1902.

(1) Motiu ó nom de batalla d' En Francesch Maciá (a) *Bach de Roda*.

Bibliografía

LLIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ

Boires baixes.—*Poema d'en Joseph M.ª Roviralta, ab dibuixos d'en Lluís Bonnin y una il·lustració musical de l'Enrich Granados.*

De lamentable equivocació poètica y artística se deu calificar aquest llibre. Son autor ha volgut convertir en poema al seu propi jo, y en lloch d'un càntich de vida arrencada de la Naturalesa—que aixó es el veritable poema—ha escrit, ab un llenguatge bon xich vulgar y estiragassat allí 'hont pretén eulayrarse, l'història de *si mateix*.

Que 'l volúm, per son tiratge luxós, y fins pe'l bon gust ab que está fet, es una joia bibliogràfica, ningú ho negará, però en lo que deuria valer el llibre, es á dir, en lo que tanca dins sas entranyas, si, que hém de dir alló, de que 'l dins de la casa es altra cara de la fatxada. ¿No n' ha vist may, l' autor de *Boires baixes*, d' aquells edificis que per fóra son molt bonichs y per dintre son poch menos que un impossible?

Repetir frases que no diuhen rés, que no enclouhen pensament de cap mena, no es aplicar el *lecínio* de Wagner á la poesia, sino qu' es incórrer en un defecte de péssim gust literari. Y en aquest defecte hi inco-reix el senyor Roviralta á cada punt.

Y aixó, que cuan es ben fet, per lo mateix que ferho bé resulta difícilíssim, es un afligranament poètic, ni es necessari á un poema per darli tons de novetat, ni tampoch es necessari escriure versos amorfos, mancats d' ictus y de melodia.... Aquesta déria de fer versos dolents y estribillos (aixís anomenavan antigament á lo que 'ls modernistas batejan ab el nom de *lecínio*) buyts, será molt modernista, pero de passada prova també falta de virtuositat artística.

La virtut en Art es la potència creadora y no la impotència ó la destrucció. Al revés de lo que 'ls falsos intellectuals afirman, l' acracia intel·lectiva es prova d' ignorancia. Perqué, y aném al cas, ¿els versos son altra cosa que la música aplicada al llenguatge? ¿Donchs que 'n dirían, els *soi disant* refinats, d' un músich que no volgués observar el compás, ni la harmonia? ¿Y els versos amorfos, son altra cosa qu' una música feta en eixa forma? La potència creadora, produheix y modifica, pero no destrueix lo indestructible. Torni 'l senyor Roviralta els ulls á la Realitat y 's convencerá de lo que li dihém.

Peró.... m' estench més de lo que l' obra 's mereix y vull posar punt á 'n aquesta lleugera nota bibliogràfica. Més, com son autor me mereix tota mena de consideracions, ja que mostra condicions literarias dignes d' ésser aprofitadas, li prometo, pera més endavant, dedicarli alguns articles parlant de las Ideas Estéticas que per indrets tan aspres y equivocats l' han dut.

E. DE BARADAT.

A BARCELONA (*Oda*): LO PÍ DE LAS TRES BRANQUES (*Llegenda*) 1214.—Per MOSSÈN JACINTO VERDAGUER.—*Cuarta edició. Barcelona.*—Biblioteca "L' Atlántida". 1902.

Conegudas de tothom son abdúas obras y no cal

elogiarlas més de lo que ho están, per honra y gloria de Catalunya. Son duas composicions del príncep dels poetas catalans que avuy anyorém y anyorarém sempre. Ja está dit tot.

La presentació editorial es elegant y mercixedora de que 's compri. Val 2 rals.

ARXIVER.

Nota de Sol ⁽¹⁾

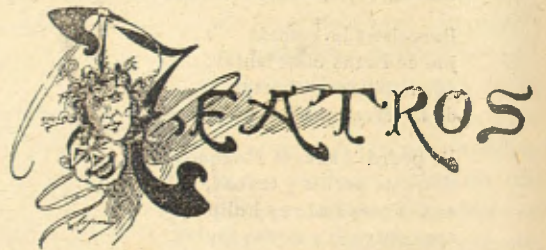
Lligant un pom de romani y de ridorta boscatana te váreig veure un dematí, mentres brandava la campana del hermitatge més vehí.

Lleugera brisa suaument t' acaronava amorosida, y 'l Sol brillant expiendenment sobre 'l pom fresch que anavas fent hi trasmetia un raig de Vida.

Flors y perfúm, brillar del Sol, vida feconda... tot hi era; fins la cansó del rossinyol bo y festejant la cadernera.

Y tú, joiosa, pomellant els romanins y la ridorta. Jo, contemplante sospirant, glatint de cor, y desitjant que no arrivés la tarde morta.

J. AYNÉ RABELL.

ELDORADO (TEATRO DE CATALUNYA)

La companyia Thuillier ens ha ressucitat la preciosa tragi-comedia de Rostand, *Cyrano de Bergerac*, ja coneguda y celebrada del nostre públich mercés á la excelent traducció dels Srs. Vía, Tintoré y Martí.

No parlarém donchs de la obra. Dirém tan sols quelcom de la representació.

En Thuillier ha estudiat ab molta fé y ab una gran conciencia artística el seu magnífich paper. Al compararla ab la interpretació que li donava en Gonzalez—qu' es qui vá estrenarlo á Barcelona en el teatro de Novetats—debém confessar que 'l trobém superior; sobre tot en l' últim acte abont hi está en Thuillier á una gran altura, produhint emoció veritable ab els esbatéchs d' aquella ánima gran que se 'n vá.

El final, al rebre el bés de *Roxana—el sello de su*

(1) D' un aplech de *Amorosas*, en preparació.

grandeza—el presenta d' una veritat encantadora. Justíssims aplausos y ben entusiastas que hi vá guanyar. En tot el paper vá trobarse molta diferencia ab la manera com l'interpretava en Gonzalez. La presentació dels cadets de la Gascunya, que aquell la feya ab parsimonia y cerimonia, la fá aquest ab molta broma é ironia.

A primera impressió no vá convence gayre en el públich el nou aspecte de la citada presentació. Pero nosaltres, preguntárem als nostres amichs Via y Martí, si estavan conformes y la trobavan aplaudible, y ens contestáren que sí; que aquesta era la manera de interpretar-la.

No obstant, debém confessar, que es en el trós que trobárem menos felís á 'n en Thuillier. En la relació, admirable; brodantla de detalls; ab hermosos impulsos d'odi al sentir las imprudentas y persistents exclamacions de *Cristian*. Molt bé també en la dolsa escena del balcó. En fi: execució esmerada per part d' en Thuillier, sobre tot en l'acte quint que tingué moments de grandiositat dramática.

El resto de la companyia molt fluix.

La Sra. Ferri no pot fer la *Roxana*. No li ajusta ni tan sols el tipo ni la veu. Presenta mal disfressada la ingenuitat y amor del esperit somniador de *Roxana*.

En una paraula: no pot fer el paper: no es pera ella.
—R. S. S.

Nostre folletí

Ab el present número repartim el **PLECH** 15.^è de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista catalá

Narcís Oller

Nova edició esmeradament corretjida per l' autor, y seguida d'un judici crítich del célebre novelista francés *Emili Zola*.

Acabada **LA PAPALLONA**, seguirá un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

ELS AUTORS LLOREJATS

EN

nostre segon petit Concurs literari

Una vegada publicat, en nostre darrer número, el *Veredict del Jurat* que calificá els 53 treballs presentats á concurs, hem procedit á obrir els plech que contenian el nom dels autors de las composicions premiadas y distingidas ab accésit—cremant las sobreras—resultant ésser els llorejats els següents:

Del PREMI (Tema I): **L' amor en el bosch**, D. *Lluís Torras Nató*, de Olot.

Del 1.er Accésit (Tema I): **La parella bonica**, D. *Joan Climent Llonch*, de Barcelona.

Del 2.^{on} Accésit (Tema I): **La sardana**, don *Miquel Roger y Crosa*, de Barcelona.

Del 3.er Accésit (Tema I): **Dos juraments**, D. *Francesch Colomer*, de Sabadell.

Del 4.^{art} Accésit (Tema I): **A l' era**, D. *Ernest Prats*, de Barcelona.

Del PREMI (Tema II): **Els meus únichs Reys**, *Mossén Ramón Garriga*, de Moncada.

Del 1.er Accésit (Tema II): **El Bohemi**, D. *A. Artís Balaguer*, de Barcelona.

Del 2.^{on} Accésit (Tema II): **El pati del meu vehinat**, D. *Bonaventura Raméntol*, de Barcelona.

Del PREMI (Tema III): **A Santa Clara fan funció**, D. *Lluís Sanfeliu Besses*, de Barcelona.

Del 1.er Accésit (Tema III): **Diálech cri-daner**, D. *Joaquím Malleu*, de Barcelona.

Del 2.^{on} Accésit (Tema III): **Entre coquetes**, D. *Lluís Torras Nató*, de Olot.

Del 3.er Accésit (Tema III): **Diálech**, don *Joan Ferraté Gili*, de Reus.

Del PREMI ESPECIAL: **Costums de la terra**, D. *Frederich Soler Camillo*, de Sallent.

Els guanyadors dels CUATRE PREMIS EN METÁLICH poden passar á recullir son import.

Als distingits ab ACCÉSSIT se 'ls avisará oportunament el día que pugan venir á cercar l' acreditatiu de sa distinció.

Els treballs apareixerán per torn rigurós en aquestas columnas, ilustrantse els que 's crega convenient.

La revista quinzenal de Girona, *Vida*, dedica son darrer número á honrar la memoria del may prou plorat poeta catalá Mossén Cinto Verdager.

Es un número ben nutrit de selectes treballs en prosa y en vers referents á la personalitat del Géni que acaba de perdre Catalunya.

Nostre volgut amich el llorejat poeta en Ramón Suriñach Baell, pare de nostre estimat company en Suriñach Senties, ha guanyat la Flor Natural en els Jochs Florals de Arenys de Mar, ab sa poesia *En Sensecor*, que porta per lema: *Balada*.

Siga la enhorabona.

Hem rebut el programa de las festas que, en honor á Sant Miquel dels Sants, celebra la ciutat de Vich desde 'l passat divendres dia 4 y que fluirán el vinent diluns 14.

En dit programa hi figuran tota mena de festas religiosas y cívicas, y es nutridíssim y ben distribuït, haventhi esbargiments pera tots els gustos y aficions. Unicament hi trobém ben sobers dos espectacles que fan poch honor á la nostra terra: las *corridas* y el *género chico*.

La vritat, ens dol que aquestas *chulaperias* s' introduheixin per las comarcas més típiques de Catalunya.

L' Agrupació Catalanista "Els Segadors" de Sans, ha publicat el cartell del Certámen literari que ha acordat celebrar el dia 24 del mes que vé, festa major d' aquella localitat.

S' ofereixen quinze premis á altras tantas composicions, la majoria d' ellas de tema lliure.

Tots els treballs haurán d' ésser inédits, escrits en catalá y enviats al president de l' Agrupació, (Carretera, 2, Sans) per tot el dia 10 del mes entrant.

Forman el Jurat Calificador els senyors D. Isidre Reventós, D. Francesch Matheu, D. Francesch Bartrina, D. Esteve Masclans y D. Joseph M.ª Folch y Torres.

En els exámens que tingueren lloch en la Escola Municipal de Música el dia 4 del mes present, obtingué la qualificació de sobressalient en el curs superior de piano, la senyoreta Elena Pamies y Portús, aprofitada deixeble de la classe de D.ª Aurea Rosa Clavé, qui executá en dit instrument las obras mes capdals dels autors clássichs antichs y moderns, com son: Bach, Beethoven, Schumann, Chopin y Grieg, demos-

trant en totas ellas el possehiment de un extremat sentiment artístich, una correcció de mecanisme y una pulsació y valentia ben envejables.

Hem sigut convidats pe 'l director del periódich de Arenys de Mar. *La Rierada*, á assistir á la missa redada que en sufragi de l' ánima del gran Jacinto Verdaguer tindrà lloch avuy dijous en la capella de la hermita del Mont-Calvari d' aquella hermosa vila. Agraphim la deferencia.

D. Jaume Bofill ha publicat unas tarjetas postals ab el retrato de Mossén Cinto y la casa de Vallvidrera hont vá morir l' egregi cantor de Catalunya.

Aquestas postals, d' original factura, son ben bonicas.

Monument á Frederich Soler

Suscripció pública destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER (PITARRA), cuals donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se 'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*, presidida per l' Alcalde d' aquesta ciutat.

Suma anterior. 53'70 ptas.

Don Joan Guillemi.	0'50 pta.
» Matías Pallarès.	1' »
» Baltasar Casademont.	0'50 »
Total.	55'70 »

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL-LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals.— 8 de folletí literari.— Gravats y dibuixos de notables artistas.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas.—FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs.—NÚMERO CORRENT, 15 céntims.—NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims